

België - Belgique
P.B. - P.P.
8500 Kortrijk
BC 20258

KONINKLIJKE EN MENS LIEVENDE VERENIGING DER
DRAGERS van ERETEKENS en MEDAILLES van BELGIË
VOOR DADEN VAN MOED, ZELFOPOFFERING EN VAN MENS LIEVENDHEID

ONDER DE HOGE BESCHERMING VAN Z.M. DE KONING
EN HET EREVOORZITTERSCHAP VAN DE H. BURGEMEESTER VAN BRUSSEL

VADERLANDSE VERENIGING
Zonder winstgevend doel
Gesticht te Brussel op 3 december 1865 - Koninklijk Erkend op 2 juli 1883

INFOBLAD KORTRIJK

Afgiftekantoor: KORTRIJK CENTRUM

Verantwoordelijke uitgever:
Rasson Nadia - Steenstraat 103 -
8501 Heule

P 806019
PRS: 3048465

Nummer 87 – 1ste kw 2019 (jan-feb-mrt)

UITNODIGING

ZATERDAG 13 April 2019

*Koninklijke en Menslievende
Vereniging der
Dragers van Eretekens en
Medailles van België*

Regionale Kortrijk

FEEST DER GEDECOREERDEN

ONS JAARLIJKS PROMOTIEFEEST
ZATERDAG 13 APRIL 2019

Mevrouw, Mijnheer,

Het bestuur van de Koninklijke en Menslievende Vereniging der Draggers van Eretekens en Medailles van België, Regio Kortrijk, heeft de eer en het genoegen u en uw echtgeno(o)t(e) uit te nodigen tot deelname aan het jaarlijkse feest en de uitreiking van de eretekens **PROMOTIE 2019**.

U wordt tevens uitgenodigd tot deelname aan het feestbanket waarvoor kan ingeschreven worden door storting van **55 Euro op rekeningnummer BE22 7509 0426 1747** van gedecoreerden Kortrijk.

Wie niet blijft voor het feestbanket maar **enkel** deelneemt aan de receptie gelieve **25 Euro** te storten **op rekeningnummer BE22 7509 0426 1747** met mededeling : **Receptie**

De uiterste inschrijvingsdatum voor de maaltijd is : **03 april 2019**.

Inschrijvingen na deze datum kunnen om praktische redenen niet meer aanvaard worden !

Niet betaalbaar ter plaatse (GEEN CASH GELD)

Schrijf tijdig in zodat wij geen moeilijkheden hebben voor het inrichten van de zaal – U kan uw voorkeur voor tafelgenoten opgeven – Wij proberen in de mate van het mogelijke aan uw wensen te voldoen.

PROGRAMMA

11.30 u	OPENEN VAN DE DEUREN VAN FEESTZAAL-RESTAURANT "T BALLADEHOF" HOOGSTRAAT 15 TE 8554 ZWEVEGEM (SINT-DENIJS)
11.45 u	RECEPTIE
12.00 u	UITREIKING VAN DE ERETEKENS PROMOTIE 2019 GEVOLGD DOOR HET FEESTBANKET

MENU

**KIR MET ZIJN HAPJES
TONGSCHAARROLLETJES MET GEROOKTE ZALM IN EEN WITTE WIJNSAUS
AGNES SOREL SOEP
HONINGGEBRAAD MET GROENTENKRANS EN KROKETJES
FANTASIE VAN DE CHEF
KOFFIE MET VERSNAPERINGEN
WIJNEN EN WATERS INBEGREPEN TOT AAN DE KOFFIE**

Na het banket is er een gezellig samenzijn met tombola.

Wij hopen u talrijk te mogen verwelkomen op ons jaarlijks feest, en bieden u onze oprechte Vaderlandslievende groeten aan.

Namens het bestuur.

ONS JAARLIJKS PROMOTIEFEEST ZATERDAG 13 APRIL 2019

‘t Balladehof
Hoogstraat 15
8554 Zwevegem - Sint Denijs
Tel.: 056/75 65 45

**WEES FIER BIJ HET DRAGEN VAN UW ERETEKENS -ZE GETUIGEN VAN MOED -
WILSKRACHT - DAPPERHEID EN VAN ONWANKELBARE TROUW
AAN VORST EN VADERLAND.**

Orde in het Belgisch Kruis

GROOTKRUIS

BUGGENHOUT Paul

GROOTOFFICIER

BAEKELANDT Noël

DEFLO Jean-Pierre

COMMANDEUR

VAN DER AUWERA Yvan

OFFICIER

DE COCK Eric

DELMOTTE Erik

RIDDER

PRUKOP Jean-Claude

VERSHELDE Ronny

DEVIAENE Bertrand

Gekroond België

Gekroond België Goud

DESCHEEMAEKER Detlev

VAN BOSBEKE Victor

SCHOUTTETENS Robert

VAN WIETENDAELE Germain

VAN PARIJS Freddy

DEVOS Maria

HALSBERGHE Bertha

REEUWS Gaston

MAES Juliaano

Gekroond België Zilver

D'HAENE Lindsey

COTTIJN Etienne

RAVAYS Eliza

Gekroond België Brons

LOGGHE Tony

DUMORTIER Jean-Pierre

VANDEMEULEBROUCKE Gunther

CALLEWAERT Gontrand

BOTHY Germaine

VOORSTEL TOT PROMOTIE OP ZATERDAG 13 APRIL 2019

Palmen van Menslievendheid

Rozet op Palmen van

Menslievendheid

STERCKX Armand
COMMEYNE Maria

Palmen van Menslievendheid Brons

COELEMBIER Christelle
CHANTERIE Noël
DE SCHUYTENER Kurt
GARDIN Jeroen
MAES Nadine
VANDEVOORDE Glenn
RUTTYN Florimond

Palmen van Menslievendheid Goud

COENE Anuscha
PLAITIN Thierry

Aan alle kandidaten onze oprechte gelukwensen met het behalen van hun erediploma.
Aan de hand van de volgende bladzijde kan eventueel de medaille aangekocht worden.
De eretekens en brevetten worden uitgereikt op **ZATERDAG 13 APRIL 2019** in
Restaurant-Taverne-Feestzaal

“t Balladehof”

Hoogstraat 15

8554 ZWEVEGEM (Sint-Denijs)

Victoria Woodhull: de eerste vrouwelijke presidentskandidaat van Amerika

Hillary Clinton maakt kans om de eerste vrouwelijke president van de Verenigde Staten te worden. Her en der werd de afgelopen maanden geschreven dat ze de eerste vrouwelijke presidentskandidate van Amerika is. Dat is echter niet helemaal waar, want dan vergeet men Victoria Woodhull. In 1870 besloot deze opvallende Amerikaanse zich kandidaat te stellen voor het presidentschap. Twee jaar later sleepte ze zelfs een nominatie in de wacht. Echt kans om president van Amerika te worden maakte ze echter niet. Op de dag van de verkiezingen zat Woodhull in de gevangenis.

Victoria Woodhull was een van de leiders van de beweging die zich in haar land inzette voor het vrouwenkiesrecht. Toen ze zich kandidaat stelde voor het presidentschap was vrouwenkiesrecht nog iets waar hard voor gevochten moest worden. Pas meer dan twintig jaar na de verkiezingscampagne van Woodhull werd er voor het eerst in een land algemeen vrouwenkiesrecht ingevoerd, namelijk in Nieuw-Zeeland. Daar moet overigens nog wel bij aangetekend worden dat daar destijds alleen mannen kandidaat mochten zijn. Pas in 1920 kregen vrouwen in alle Amerikaanse staten kiesrecht.

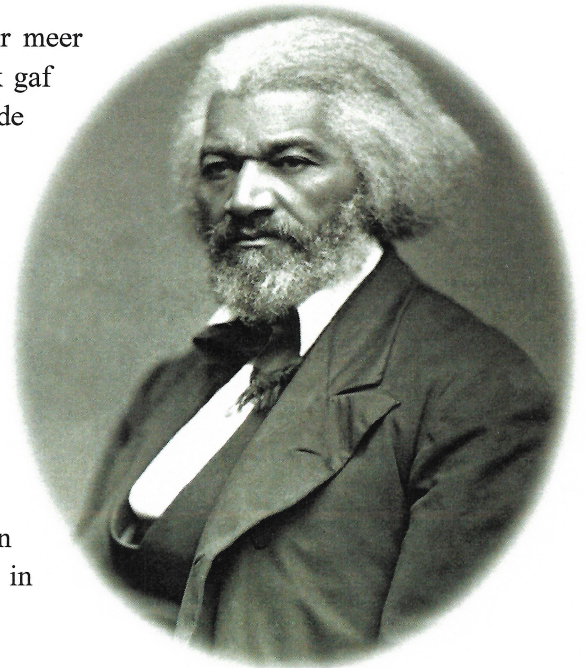
Voorstander vrije liefde

Dat vrouwen in 1872 in Amerika nog niet mochten stemmen, betekende echter niet dat vrouwen zich daar niet verkiesbaar mochten stellen. Victoria Woodhull maakte gebruik van haar recht. Haar speerpunten lagen voor de hand. Ze zette zich in voor vrouwenkiesrecht en gelijke behandeling voor vrouwen. Ook was ze een voorstander van de vrije liefde. Of ze een relatie had en met wie, en hoe lang die relatie dan duurde: dat was helemaal aan haar. Voor veel Amerikanen ging dat veel te ver. Er gingen zelfs geruchten rond dat Victoria Woodhull enige tijd als prostituee had gewerkt.

De Amerikaanse pleitte verder voor nieuwe echtscheidingswetten die het voor vrouwen eenvoudiger moesten maken om te scheiden. In die tijd was dit voor vrouwen namelijk nog zeer lastig en als er gescheiden werd, dan werd dit vaak beschouwd als een groot schandaal, dat vooral de vrouw zwaar aangerekend werd. Victoria Woodhull trouwde zelf overigens drie keer.

In haar verkiezingsprogramma pleitte Woodhull verder onder meer voor een achturige werkdag en progressieve belastingen. Ook gaf ze herhaaldelijk aan het een slechte zaak te vinden dat de regering uit alleen maar mannen bestond.

In een ingezonden brief in de *New York Herald* maakte ze in 1870 bekend president te willen worden. Twee jaar later werd ze officieel genomineerd door de net opgerichte Equal Rights Party. Die partij maakte zich overigens niet alleen hard voor vrouwenrechten, maar ook voor de rechten van zwarten. Dat blijkt wel uit het feit dat de voormalige slaaf en abolitionist Frederick Douglass werd genomineerd als vice-president. Dat hij daar zelf helemaal niet van op de hoogte was (Frederick Douglass woonde de conventie niet bij) is een opvallend detail. De nominatie van de zwarte man zorgde in Amerika voor veel ophef.

Frederick Douglass, ca. 1874

In de gevangenis

Het voeren van campagne was voor Victoria Woodhull erg lastig, vooral omdat er weinig financiële middelen beschikbaar waren. Een dag voor de verkiezingen werd ze zelfs gearresteerd, omdat ze in een door haarzelf uitgebrachte krant een artikel had geplaatst over een buitenechtelijke relatie van een New Yorkse dominee. Volgens Woodhull hield de man er een dubbele moraal op na. Een 'obsceen artikel', meende de rechter. En zo kwam het dat Victoria Woodhull op de dag van de verkiezingen zelf niet eens kon stemmen; zes maanden na haar arrestatie kwam ze pas vrij.

Sommige historici vinden dat Woodhull niet echt de eerste vrouwelijke presidentskandidaat moet worden genoemd. Als ze de campagne gewonnen had, dan had ze vanwege haar leeftijd namelijk helemaal niet beëdigd kunnen worden. De grondwet schrijft namelijk voor dat de president bij zijn (of haar) inauguratie niet jonger mag zijn dan 35 en Victoria Woodhull was tijdens de verkiezingen ‘nog maar’ 34 jaar oud.

De presidentsverkiezingen van 1872 werden overigens gewonnen door zittend president Ulysses S. Grant. De Republikein won van de Democraat Horace Greeley, die enkele weken na de verkiezingen overleed.

Bronvermelding : Amerikaanse geschiedenis
<http://historiek.net/victoria-woodhull-de-eerste-presidentskandidate-van-amerika>

Uit Sympathie

**UIT SYMPATHIE
VOOR DE DRAGERS VAN
ERETEKENS EN MADAILLES
VAN BELGIË
REGIONALE KORTRIJK**

VANWEGE ANONYMUS

The Paths to Freedom

INVASIE VAN NORMANDIË VAN UUR TOT UUR

5 juni 1944

22.00 Geallieerde vloot verlaat de Engelse havens.

6 juni 1944

00.05 Bombardement van stellingen op Normandische kust.

00.10 Pathfinders worden boven Normandië gedropt.

00.20 Major John Howard landt met zijn eenheid in gliders bij Pegasus Bridge. Lt. Den Brotheridge sneuvelt.

01.00 82nd US Airborne Division wordt gedropt.

01.11 Eerste meldingen van Geallieerde luchtlandingen bereiken het hoofdkwartier van General Erich Marcks van het Duitse LXXXIV (84.) Armeekorps in St. Lô.

01.30 101st US Airborne Division landt achter Utah Beach.

01.50 6th British Airborne Division landt bij Troarn.

02.45 Infanteristen van 1st en 29th Infantry Division klimmen van LST's in landingsboten.

03.00 Geallieerde oorlogsschepen nemen posities in voor aanval op Duitse stellingen en kustbatterijen.

03.20 Landing gliders met zwaar materieel en versterkingen.

03.25 Duitse marinewaarnemers melden aanwezigheid van Geallieerde vloot voor de kust van Normandië.

03.50 Britse para's zetten aanval in op Ranville.

04.30 505 PIR (82nd A/B) neemt Ste. Mère-Eglise in.
Isle de Marcouf voor Utah Beach wordt bezet.

04.45 Colonel Terence Otway schakelt met 9th Battalion 6th A/B Batteries de Merville uit.

05.30 Geallieerde oorlogsschepen beschieten Duitse stellingen en kustbatterijen.

06.00 De zon komt op.

Geallieerde vliegtuigen bombarderen kustbatterijen bij Utah Beach en Omaha Beach.

06.30 Eerste golf infanteristen van 1st en 29th US Infantry Divisions landt op Omaha Beach.

Eerste golf infanteristen van 4th US Infantry Division landt bij Utah Beach, inclusief 'Teddy' Roosevelt Jr.

06.52 Eerste rapporten over situatie op Amerikaanse landingsstranden bereiken Admiral Sir Bertram Ramsey.

07.00 Duitse radiostations doen voor het eerst melding van Geallieerde landingen in Normandië.

07.10 2nd US Rangers zetten aanval in op Pointe-du-Hoc.

07.25 Eerste golf infanteristen van 3rd British Infantry Division landt op Sword Beach.

Eerste golf infanteristen van 50th British 'Northumbrian' Division landt op Gold Beach.

07.35 Eerste golf Canadese infanteristen van 3rd Canadian Infantry Division landt op Juno Beach.

09.00 General Dwight D (Ike) Eisenhower laat persbericht uitgaan over start van invasie van Normandië.

Twee eenheden van 16th Infantry Regiment (1st US ID) schakelen eerste stelling uit: WN60.

09.13 General Omar Nelson Bradley, bevelhebber van de Amerikaanse infanteriedivisies, vreest een debacle op Omaha Beach en vraagt om versterkingen.

09.30 Capitaine Philippe Kieffer schakelt met N° 4 Commando van FFI (Forces Françaises de l'Intérieur - Vrije Fransen) het kanon in het Casino van Riva Belle (Ouistreham) en de Duitse bemanning uit.
Hermanville-sur-Mer op Sword Beach wordt bevrijd.

09.45 Utah Beach is gezuiverd van alle vijandelijke troepen.

12.00 Prime Minister Winston Churchill rapporteert aan het Britse parlement over de landingen in Normandië.

13.00 4th US Infantry Division legt op Utah Beach contact met para's van 101ste Airborne Division.

13.30 Amerikaanse landingstroepen op Omaha Beach trekken landinwaarts.

- 14.30 21. Panzer Division lanceert tegenaanval op de Britse landingsstranden.
15.00 12. SS Panzer Division neemt posities in ten zuiden van Caen.
16.00 De eerste Britse tanks arriveren in Arromanches.
18.00 St. Laurent-sur-Mer bij Omaha Beach wordt bevrijd.
20.00 21. Panzer Division bereikt de kust bij Luc-sur-Mer, tussen Juno Beach en Sword Beach in.
Sherwood Rangers Yeomanry (Armoured Regiment) bereikt de buitenwijken van Bayeux.
22.00 Feldmarschall Erwin Rommel keert uit Duitsland terug naar zijn HQ in Château La Roche-Guyon bij Parijs
Canadese en Britse troepen trekken op richting Caen, maar worden tegengehouden in Forêt de Lebisay.
22.07 De zon gaat onder.

7 juni 1944

- 04.00 Om 10.00 uur plaatselijke tijd in Washington DC gaat President Franklin D. Roosevelt via de radio de natie voor in gebed voor de Amerikaanse troepen.

8 juni 1944

Bayeux wordt door Britse troepen bevrijd.

12 juni 1944

Carentan wordt door 506 PIR (101st A/B) en 401st Glider Infantry Regiment bevrijd.
Achter Utah Beach legt 327 GIR bij Isigny-sur-Mer contact met 175th Infantry Regiment (29th ID).

14 juni 1944

Général Charles de Gaulle landt bij Courseulles-sur-Mer (Juno Beach) en vertrekt naar Bayeux om een tijdelijke regering van Frankrijk te installeren.

19 juni 1944

Een heftige storm, die tot 21 juni duurt, vernielt de Amerikaanse haven Mulberry A en beschadigt Mulberry B.

26 juni 1944

Start van 'Operation Epsom', maar op 30 juni is de poging om Caen met een 'rechtse hoek' te veroveren mislukt.

27 juni 1944

Cherbourg wordt bevrijd door 79th US Infantry Division.

28 juni 1944

General Friedrich Dollmann, bevelhebber van 7. Armee, pleegt zelfmoord.

2 juli 1944

Generalfeldmarschall Gerd von Rundstedt wordt vervangen door Generalfeldmarschall Günther von Kluge.

5 juli 1944

Start van 'Operation Charnwood'.

9 juli 1944

Het noorden van Caen wordt bevrijd.

18 juli 1944

St. Lô wordt door 29th US Infantry Division bevrijd.

Start van 'Operation Goodwood'.

20 juli 1944

De moordaanslag op Hitler mislukt.

Het zuiden van Caen wordt bevrijd.

Wordt vervolgd

KONINKLIJKE EN MENS LIEVENDE VERENIGING DER
**DRAGERS van ERETEKENS en MEDAILLES van
BELGIË**

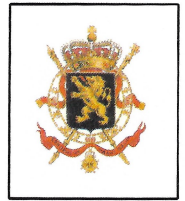

VOOR DADEN VAN MOED, ZELFOFFERING EN VAN MENS LIEVENDHEID

ONDER DE HOGE BESCHERMING VAN Z.M. DE KONING
EN HET EREVOORZITTERSCHAP VAN DE H. BURGEMEESTER VAN BRUSSEL
VADERLANDSE VERENIGING

zonder winstgevend doel

Gesticht te Brussel op 3 december 1865 – Koninklijk Erkend op 2 juli 1883.

Erevoorzitter Provinciale West-Vlaanderen: Graaf Henri d'UDEKEM d'ACQZ
Voorzitter Regionale Kortrijk: Nadia RASSON Steenstraat 103 te 8501 HEULE.

☎ & 📠 : 056/35.63.35 – ✉ : rasson.n@telenet.be

Beste lezers,

vanaf september 2017 kunnen we niet achterwege blijven op het gebied van de moderne technologie en willen we eveneens gebruik maken van de digitale weg om u steeds op de hoogte te houden van allerhande informatie.

Ook de Regionale Kortrijk beschikt nu over een website : <http://www.kmvdembkortrijk.be> waar volgende punten aan bod komen, nml.:

Home – Historiek – Nationaal – Bestuur – Krantje – Eretkens – Eretkens dragen –
Agenda – Foto's – Hoe lid worden – Links – Contact

Indien je iemand van de Regionale Kortrijk wenst te contacteren, één enkel e-mail adres met name .....@kmvdembkortrijk.be

Voorbeeld :

wens je een vraag te stellen aan de Voorzitter ? e-mail naar : nadia@kmvdembkortrijk.be

of een vraag aan de Kanselier ? e-mail naar : kurt@kmvdembkortrijk.be

Indien u het krantje liever per mail ontvangt, geef dan uw mailadres door.

Dit bespaart ons druk- & portkosten.

Ook krijgt u het krantje sneller (in pdf.) met kleurfoto's.

KONINKLIJKE EN MENS LIEVENDE VERENIGING DER
**DRAGERS van ERETEKENS en MEDAILLES van
BELGIË**

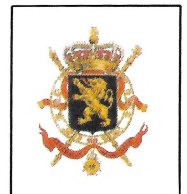

VOOR DADEN VAN MOED, ZELFOFFERING EN VAN MENS LIEVENDHEID

ONDER DE HOGE BESCHERMING VAN Z.M. DE KONING
EN HET EREVOORZITTERSCHAP VAN DE H. BURGEMEESTER VAN BRUSSEL
VADERLANDSE VERENIGING

zonder winstgevend doel

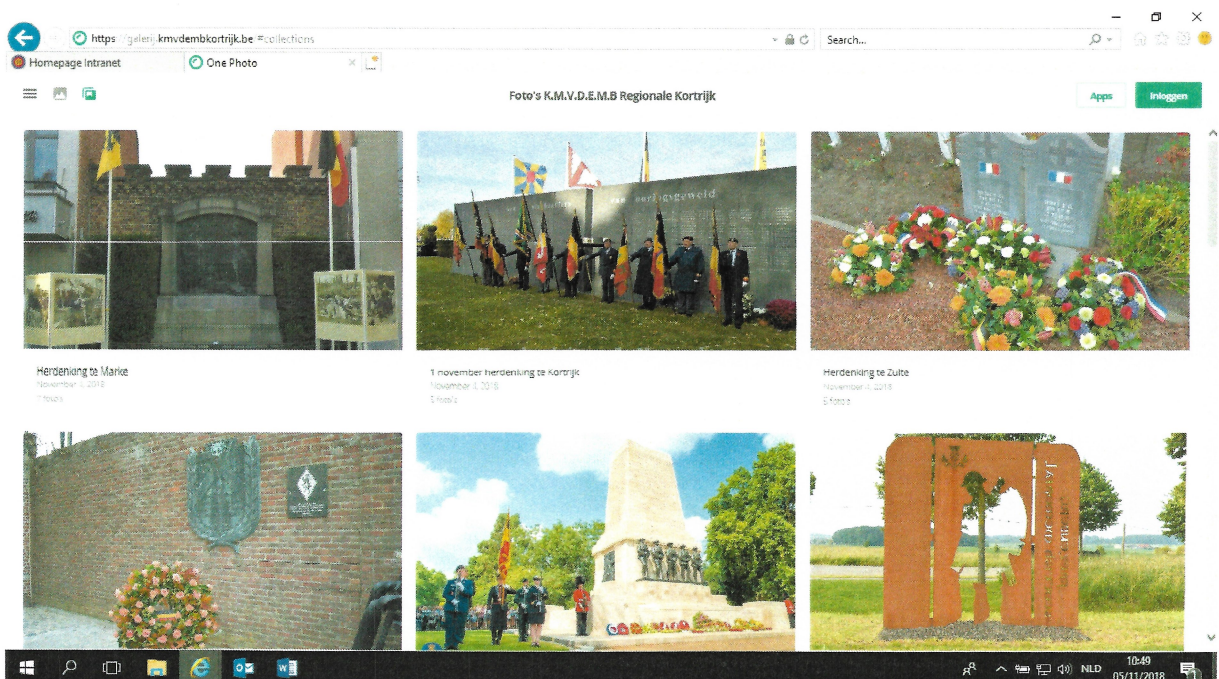
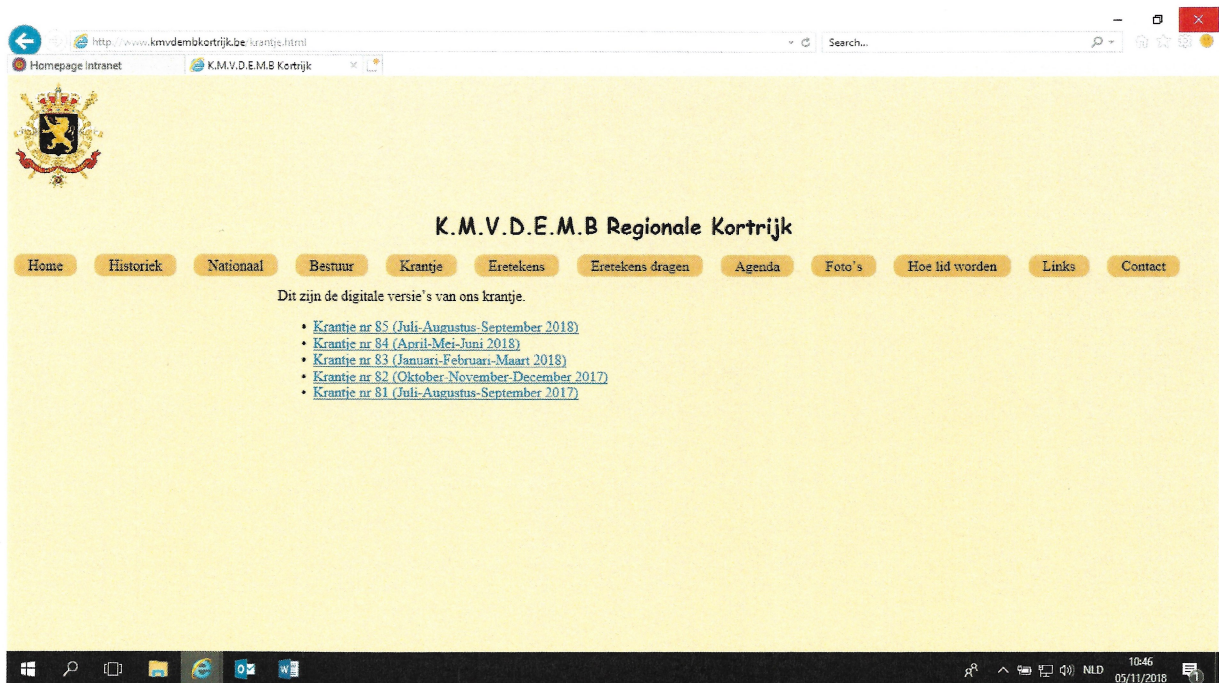
Gesticht te Brussel op 3 december 1865 – Koninklijk Erkend op 2 juli 1883.

Erevoorzitter Provinciale West-Vlaanderen: Graaf Henri d'UDEKEM d'ACOZ
Voorzitter Regionale Kortrijk: Nadia RASSON Steenstraat 103 te 8501 HEULE.

☎ & 📠 : 056/35.63.35 – ✉: rasson.n@telenet.be

De digitale versies van het Krantje in kleur (pdf.bestand) en zelfs foto's van plechtigheden en manifestaties waar enkele bestuursleden van de Regionale Kortrijk aanwezig was, zijn terug te vinden op onze website: www.kmvdembkortrijk.be

De Grootte Oorlog

X X I I .

De strijd rond en de moorderijen binnen Aarschot.

We hebben reeds gehoord hoe het Belgische leger op 18 Augustus bevel kreeg naar Antwerpen terug te trekken. Het 9e linieregiment werd gelast de rechterflank te beschermen en verliet daartoe op 18 Augustus, om 14 u. 30 Kessel-Loo om zich naar Aarschot te begeven.

Dadelijk werden doeltreffende maatregelen genomen om den Duitschen stroom op te houden. Het 1e bataljon stelde zich op aan den weg Aarschot-Hersselt; het 2e bij het kasteel Doorenberg; het 3e bleef in reserve.

De Duitschers naderden op den weg van Hersselt, waar de 4e kompagnie van het 1ste bataljon, onder bevel van den onversaagden kapitein Gilson, reeds verdedigingswerken opgeworpen had. Twee machinegeweren bestreken de vlakte.

Achter de troepen rees de stad. Hoog verhief zich de kloeke toren boven de roode daken. Bevallig lag Aarschot aan den voet der heuvelrij, gekroond door den ouden Aureliustoren.

Hoe levendig herinner ik me nog dien dag. Op het plein, voor het voormalig Begijnhof zaten de oudjes uit het gesticht in de zon. Kinderen speelden rondom hen. De burgers vroegen zich echter angstig af wat de toekomst brengen zou. De oorlog was daar.

Daar, buiten Aarschot, begon het.

Om vijf uur meldde men de aankomst van den vijand. De grijze stroom nadert op den weg van Hersselt. Men hoort het gedaver zijner artillerie op de steenen. Zes verkenners wagen zich tot bij den spoorwegbarreel. Kommandant Gilson grijpt zelf een geweer en schiet er drie neer. De overigen werpen zich verschrikt in een gracht.

De gansche voorhoede verschijnt nu en stelt zich ten Westen en ten Oosten van den weg op.

De onzen houden zich schuil, beantwoorden zelfs de losbarstende fusillade niet, tot eensklaps een gansche Duitse kompagnie zich ontplooit.

Vuur! gebiedt kommandant Gilson, en de geweren en vooral de mitrailleurs maaien bijna de gansche kompagnie neer.

De Duitschers sturen versterkingen die op dezelfde wijze onthaald worden, en nadat vier kompagnies daardoor geweldig geteisterd zijn, zoeken de overlevenden dekking in een bosch.

Zoo gaat eenige tijd voorbij en weldra mengt zich de Duitse artillerie in den strijd; onmiddellijk daarna braken ook twee machinegeweren hun regen van kogels uit. Kommandant Gilson ontdekt er een, die eenige ogenblikken later door 't welgemikt vuur der onzen

vernietigd is.

De frontaanval slaagde niet. De Duitschers zullen nu een flankbeweging uitvoeren, zenden afdeelingen Oost- en Westwaarts en brengen ook hun artillerie nader. Vier stukken werpen een vloed van schrapnells op de Belgische linie. Ook beschiet de vijand het stadje Aarschot.

Kolonel Flebus, kommandant van het 9e linieregiment neemt maatregelen om den terugtocht te verzekeren en zendt een kompagnie naar den spoorweg achter Aarschot.

Maar de vijand spant nog steeds zijn grootste kracht tegen de 4e kompagnie van het 1e bataljon in, die van den kommandant Gilson. Deze vraagt versterking. De kolonel zendt een kompagnie, welke echter weerhouden wordt door het Duitsch spervuur van den Geymelberg.

De toestand wordt steeds ernstiger en de kolonel geeft enkele kompagnies bevel tot den terugtocht.

Gilson ziet die troepen aftrekken. Soldaten, die hem orders moesten brengen, worden gedood.

Gilson verneemt niets, begrijpt echter dat de toestand van het regiment onhoudbaar is.

Hij heeft de overtuiging, dat men van hem verwacht den terugtocht te dekken, desnoods met eigen opoffering.

Moed! roept hij zijn mannen toe. Nog eenige oogenblikken volhouden! Onze kameraden komen!

Doch de soldaten beseffen nu ook den ware staat van zaken.

Bij Luik hebt ge me beloofd tot den dood toe te strijden! herneemt de aanvoerder.

Zij, die hem kennen, verstaan het, knikken bevestigend.

Gilson stuurt twee soldaten met berichten naar den kolonel, maar beiden vallen, getroffen door het granaatvuur in de stad, waar de dood door de straten laait.

Om 7 uur moet een verkenners gaan zien of het regiment buiten gevaar is. De bode keert niet meer terug. Gilson vond hem wat later aan den ingang van Aarschot met verbrijzeld hoofd.

't Is nu 7 uur. De zeer geteisterde kompagnie ziet zich nu bijna geheel omringd door Duitschers, samen wellicht 10 kompagnies. En het vuur knettert zoo geweldig, dat de kommandant nauwelijks de stem hooren van luitenant Fauconnier, die toch vlak bij hem staat met zijn peloton.

Half-acht! nog houden de Belgen vol.

Luitenant Jacquet, links van den weg, laat weten, dat de Duitschers hem zoo omsingeld hebben, dat ze hem zelfs in den rug schieten.

Ondanks alles, volhouden! luidt Gilson's antwoord door teekens en gebaren.

Jacquet brengt de militaire groet als bewijs dat hij het bevel begrepen heeft.

Misschien is het regiment nog in gevaar. Dus tijd winnen.

De Duitschers vuren nu met zes machinegeweren en verscheidenen stukken.

De twee mitrailleurs der onzen zijn onbruikbaar geworden.

't Is vijf voor achten. Thans moet het 3e linie ontsnapt zijn en zal Gilson trachten zijn nog gespaarde mannen in veiligheid te brengen.

Adjutant Theys met zijn sekte moet dezen terugtocht dekken.

Gilson wordt gewond aan 't gelaat, maar behoudt zijn kalmte en tegenwoordigheid van geest.

Luitenant Fauconnier vertrekt eerst, dan Jacquet, daarna Theys, bij welke sekte zich de kommandant aansluit.

Al kruipend moet men zijn weg zoeken. Nog blijven velen liggen. Het vijandelijke vuur bestrijkt het gansche terrein.

Men bereikt de stad. Gilson ontleemt een gedooden soldaat een rol kaarten, welke hij in een put werpt. Hij vuurt op den vijand, die van dichtbij volgt.

Zoo komen deze helden eindelijk aan 't station. Verschrikte bewoners vertellen dat het regiment op den weg naar Leuven is. Door tuinen, over muren, wil men het inhalen. Aldus verlaten de laatste verdedigers het stedeke.

De verliezen zijn zeer groot.

Allen, ik zeg allen, hebben zich als helden gedragen, verklaart kommandant Gilson in een verslag dat hij te Antwerpen in de ambulance van het provinciaal gouvernement opstelde. Ik noem echter in 't bijzonder zij, die tot het laatste toe bij mij zijn gebleven: den sergeant-koerier Van Wynendael, korporaal Deltombe (gewond), korporaal Bauwens Fernand, soldaat Berlens. Deze vier militairen hebben mij ondersteund, nu en dan mij gedragen, toen ik bij den terugtocht tengevolge van het hevig bloedverlies begon te verzwakken en voor mijn blik een floers kwam.

Tal van onze gewonde soldaten werden door de Duitschers die woedend waren over dezen tegenstand, afge maakt. We weten hoe dat reeds meer was geschied.

Men leze de verklaring van Gustaaf Piérard, beroeps-vrijwilliger bij het 6e linie-regiment, afgelegd voor de officiële onderzoekskommissie :

"In het gevecht, dat plaats heeft gehad bij de bezetting van Aarschot, ben ik aan den linkerarm gekwetst. De Duitschers hebben mij gevangen genomen in een boschje, waar ik mij verscholen had. Het was ongeveer 8 uur des morgens. Men heeft mij naar een weide gebracht, even buiten de stad. Daar waren reeds eenige gevangen soldaten, sommigen waren gewond, anderen niet; later werden nog anderen gebracht. Een Duitsch dokter heeft mij verzorgd. Hij heeft mij een verband aangedaan. Wij waren met acht en twintig, waaronder vijf of zes burgers. Wij zijn daar gebleven tot 4 uur 30; dan hoorden wij het salvovuur. Wij werden in een klein magazijn gebracht, in een der eerste huizen van Aarschot, aan den linkerkant van den steenweg. Zoo wat tien minuten later, hebben zij ons meegerukt naar den steenweg langs den Demer. Daar stonden twee Deutsche kompagnies; zij hebben ons voor die kompagnies gedreven, die op ons schoten. Verschillende gevangenen, die

zich in den Demer hadden geworpen, werden met geweerschoten afgemaakt. Van al de gevangenen hebben alleen een soldaat van het 9e en ik ons kunnen redden. Ik heb mij laten neervallen langs den Demerdijk; een kogel trof mij, doch doorboorde alleen mijn jas. Een officier, die bijkwam zag dat ik nog leefde; een soldaat wilde op mij schieten, maar de officier heeft bevolen mij in den Demer te werpen. Ik heb mij vastgeklampt aan een boomtak, terwijl ik met de voeten op de steenen van de rivierbedding steunde. Tot 's anderendaags 's morgens ben ik in 't water blijven staan. Alleen mijn hoofd stak boven. Ik ben er dan uitgekomen en langs de tuinen in een huis binnengeslopen; ik heb een burgerpak aangetrokken en mij bij een bende vluchtelingen aangesloten."

Deze enkele getuigenis volstaat. Zij doet ons gruwen van de Deutsche methode tegenover dapperen, die hun plicht hadden gedaan.

Dien avond was Aarschot vol met Deutsche soldaten. De gemeente-overheid moest aan allerlei opeischingen voldoen en huisvesting bezorgen aan officieren en soldaten.

Er waren dien morgen op den steenweg van Aarschot naar Lier reeds wreedheden gepleegd en dus was de bevolking angstig.

Over die eerste wanordelijkheden lezen we in een verslag, opgemaakt door Pater Simon Goovaerts, overste der Congregatie van de Paters van het H. Hart en door zijn medebroeders die met hem naar Duitschland zijn gevoerd geworden, het volgende:

"Het Damianus-gesticht is gelegen bij den ingang der stad, aan de Mechelse poort op den weg van Lier naar Aarschot.

Reeds van de eerste oorlogsdagen af, waren er pogingen gedaan om er een Roode Kruisambulance in te richten. Deze werd officieel erkend door het Midden-comité te Brussel, onder den naam: "Ambulance n. 1005 provincie 5". Drie dokters, nl. Drs. Vermeulen, Bergen en Goossens, waren aan de ambulance verbonden; een operatiezaal met de noodige heelkundige werktuigen en verbandstoffen was in orde gebracht; twee honderd bedden stonden klaar.

Den 18n Augustus krijgen wij vluchtelingen uit Scherpenheuvel, Testelt, enz... Uit onze vensters zien wij, tegen den avond, de vlammen en den rook van de branden uit den omtrek. Twee broeders van de Congregatie van Onze-Lieve-Vrouw van Barmhartigheid, broeder Adalbertus en broeder Amandus Spitaels, van het huis van Scherpenheuvel nemen bij ons hunnen toevlucht. Zij hebben al onze wederwaardigheden meegemaakt.

Den 19n Augustus, rond 5 uur 30 's morgens hooren wij de eerste kanonschoten. Al wappert de Roode Kruisvlag zichtbaar op het dak van het huis, toch vliegen verschillende kogels door de vensters zoodat wij genoodzaakt zijn de bedden uit de klaargemaakte zalen weg te brengen in een groote huisgang, die veiliger is. Daar verplegen wij onze eerste gewonden, een twintigtal, allen Belgische soldaten. Wij waren er sedert ongeveer twee uur mee bezig, toen de Deutsche troepen ons huis omsingelden. Wij hooren de deuren en vensters van

de naburige huizen onder de kolf- en bijlslagen kraken. Een officier gevolgd door eenige soldaten, komt de ambulance binnen, gaat naar boven en rukt de Belgische vlag af, die naast de Roode Kruis-vlag geheschen was. Hij gooit ze op straat, waar soldaten ze verscheuren en vertrappelen. Ondertusschen worden aan de twee uiteinden van het huis de deuren met bijlslagen gebroken. Een zestigtal mannen, aangevoerd door een officier, stormen met geweld binnen, rukken het verband der gewonden af of doen het afdoen, om te zien of er geen bedrog onder stak en zoeken de zalen af. Zij beschuldigen ons op hen geschoten te hebben en ondanks ons protest, sleuren zij heel het ambulancepersoneel de straat op, waar wij ons allen in rij moeten opstellen voor het huis, samen met eenige gewonde soldaten, die zij deden opstaan, en eenige burgers, welke zij zoo pas hebben aangehouden. Aan den overste, die om uitlegging verzoekt, verklaart de officier dat de majoor beweert gezien te hebben hoe uit een huis drie gewerschoten werden gelost. Bij elke ontkenning antwoordt hij steeds hetzelfde: "Der Major hat es gesagt". Een hooger officier, die te paard voorbijtrekt, wordt door den officier, die ons heeft aangehouden, eerbiedig om bevelen gevraagd. Hij krijgt bevel ons dood te schieten. Daar wij van onze onschuld blijven getuigen en hem verklaren, dat de terugtrekkende Belgische troepen ons huis omringden en van daarachter schoten, stemt hij er eindelijk in toe, na twintig minuten te hebben onderhandeld, den generaal te gaan spreken!

Nauwelijks is hij weg of rondom ons herbegint het gevecht. De Belgen keren terug met een automachinegeweer en veegen heel de straat schoon. De Duitschers vluchten buiten de stad, maar verschillende onzer wachten, terwijl ze beschutting zoeken, houden ons in bedwang en dwingen ons onder het vuur te blijven. Drie burgers worden naast ons gedood. Eindelijk vluchten de laatste Duitschers op hun beurt en wij keeren terug in huis.

Kort daarop treedt een groep van een tiental paters en broeders uit het huis en worden op geweervuur onthaald; zij moeten het burgerghasthuis binnenvluchten. Terwijl zij zich daar bevinden, treedt een hooger officier binnen en vraagt een onder hen, al draagt deze ook den Roode Kruisband, of hij ook aan het gevecht deelgenomen heeft en verklaart: "Wij erkennen het Roode Kruis van België niet". Wij willen hier even aanstippen, dat, telkens wij onze hoedanigheid van Roode Kruis-ambulancier hebben willen doen gelden, onze woorden steeds onthaald werden op misprijzend glimlachen en op aanmerkingen, die duidelijk aantoonde, dat zij er niet het geringste belang aan hechtten. Daarna verbiedt de officier aan onze paters en broeders nog buiten het gasthuis te komen, doet hen tellen door een lager officier en zegt tot den apotheker van het gasthuis, dat—zoo er bij zijn terugkeer één ontbreekt—hij zelf zal doodgeschoten worden. Twee uur daarna krijgen zij het bevel de Belgische gekwetsten uit het gasthuis naar het Damianusgesticht over te brengen, daar het gasthuis voor de Deutsche gewonden moest voorbehouden worden. Onder de gewonden, die onze paters aldus moesten heenbrengen was een stervende die bezweek toen hij in de ambulance aankwam."

Ook in dit verslag lezen we, hoe Duitschers gewonden afgemaakt hebben, en wel als volgt:

"Verschillende soldaten, die bij ons verpleegd werden, hebben uitdrukkelijk verklaard dat, toen zij op het slagveld gevangen genomen waren, een Duitsch majoor hen op den grond deed neerzitten, de eerste tusschen de beenen van den andere, en zijn mannen bevel gaf hen dood te schieten: "Toten Sie die Schweine!". Veertien op twintig werden gedood, zes ontsnapten. De ontsnapten, welke bij ons werden verpleegd, moesten naar Duitschland. Wij hebben hen weergevonden in het kamp van Sennelager, bij Paderborn."

In de stad was hiervan 't een en ander bekend. Dus heerschte er angst.

Kolonel Stenger, bevelhebber van de 8e brigade infanterie en twee andere officieren namen hun intrek in het huis van den burgemeester, den heer Tielemans, op de Groote Markt.

Rond den avond, terwijl kolonel Stenger op het balkon van zijn kamer stond en de heer Tielemans sigaren uitdeelde aan de soldaten, die op de marktplaats legerden, weerklonk opeens een schot. Onmiddellijk daarop volgde een heftig geweervuur. De soldaten, die zich op de markt en in de aangrenzende straten bevonden, schoten in alle richtingen. Kolonel Stenger werd doodelijk getroffen.

De heer Tielemans en zijn gezin liepen haastig binnen. Zij verborgen zich in een van hun kelders. Eenige oogenblikken later kwam een Duitsch officier den heer Tielemans en zijn vijftienjarigen zoon halen.

Ondertusschen maakten de soldaten jacht op de inwoners en plunderden en verbrandden de huizen.

De Deutsche soldaten drongen binnen in alle huizen van de Markt, van de Peterselie- en van de Kortestraat. Mannen, vrouwen en kinderen werden buitengedreven en met woest geweld opgestuwd naar de Groote Markt. De mannen werden gescheiden van hun gezinnen. Eerst werd een groep van 78 mannen buiten de stad geleid. Ritmeister Karge, gendarmerie-kapitein, deed al deze ongelukkigen afmaken. Zij werden allen opgesteld langs den Leuvenschen steenweg, in een veld, waarlangs eenige arbeidershuizen in lichte laaie stonden. De slachtoffers moesten in groepjes van drie vooruitkomen, elkaar bij de hand houdend, en zoo voor eenige gendarmen verschijnen, die hen met revolverschoten neervelden. In het eerste groepje stapte de Eerw. Heer Carette, de linkerhand gevend aan den heer Paul Verlinden en de rechterhand aan een anderen inwoner van Aarschot. Van die 78 gevangenen zijn er 3 aan den dood ontsnapt door zich te laten neervallen: Paul Verlinden, Morren en De Winter.

Een tweede groep slachtoffers, bestaande uit zoowat honderd burgers, onder welke de heer Joseph Tielemans, burgemeester, de heeren Emile en Louis Tielemans, broeder en zoon van den burgemeester, werden ook naar de plaats der terechtstelling geleid in 't zelfde veld, maar een weinig meer in de richting van Leuven. Allen droegen de handen achter den rug gebonden, en zoo stevig, dat eenigen zuchtten van den pijn. Zij moesten op den grond overnachten.

Hoe het deze laatste groep verging, en met welk een afschuwelijk cynisme de Duitschers aan 't moorden waren, lezen we in de verklaring die de heer Gaston Nys voor de onderzoekscommissie aflegde.

De lezer oordeelde :

“Den dag, waarop de Duitschers te Aarschot zijn aangekomen, werd ik rond 19 uur met mijn broeder aangehouden. Zij bonden onze handen op den rug met koperdraad en haalden het zoo aan, dat onze handgewrichten ingesneden waren en bloedden; wij werden in de groep van den burgemeester, van zijn zoon en zijn broeder, langs den Leuven-schen steenweg opgeleid; steeds geboeid, moesten wij op den rug gaan liggen, zoodat wij geen enkele beweging konden doen; met ons hoofd moesten wij den grond raken. 's Anderendaags, rond 6 uur, werd besloten met de terechtstellingen te beginnen; wij werden met de andere burgers - ongeveer een honderdtal - gedwongen de terechtstelling van den burgemeester en van zijn familie bij te wonen. Toen de officier bekend maakte, dat de burgemeester, zijn zoon en zijn broeder zouden gedood worden, bood de heer Claes van Nuffel zijn leven in hun plaats aan en smeekte, dat de burgemeester en zijn familie voor het welzijn der stad zouden mogen gespaard blijven. “Neen”, antwoordde de officier, “wij moeten den burgemeester hebben”. Dan stond de burgemeester recht en smeekte den officier zijn medeburgers te willen sparen; maar geen smeeking kon den Duitschen officier vermurwen; toen de burgemeester inzag, dat hij niets kon bekomen, vroeg hij, dat zijn zoon zou mogen blijven leven om zijn moeder te troosten; met een grijnslach antwoordde de officier dat hij den burgemeester, zijn zoon en zijn broeder moest hebben. Dan stond de jongen op, gevolgd door zijn oom, en plaatste zich tusschen zijn vader en zijn oom; op 10 meter afstand stelden zes soldaten zich op, en terwijl de ongelukkigen elkaar een laatste vaarwel toestuuden, gaf de officier een teeken met zijn degen, het geweervuur knetterde en de drie lichamen vielen zwaar op elkaar.

Dan werden de andere burgers in rijen van drie geplaatst; zij werden geteld: een, twee, drie; wie n. 3 had, moest telkens uit den rang komen en zich achter de lijken gaan opstellen; de Duitschers zeiden, dat zij zouden doodgeschoten worden. Al de burgers stonden met de handen op den rug gebonden. Ik en mijn broeder stonden bij elkaar; ik had n. 2; mijn twintigjarige broeder Omer had n. 3. Dan vroeg ik den officier: “Mag ik mijn broeder vervangen? Voor u is het toch gelijk wie gedood wordt; voor mijn moeder, die weduwe is, is mijn broeder, die zijn studiën af heeft, nuttiger dan ik.” Hij bleef ook thans voor dit verzoek ongevoelig. “Nr. 3 uit den rang!” Wij omhelsden elkaar en mijn broeder Omer ging zich bij de anderen voegen, zoo waren zij met een dertigtal opgesteld; dan gebeurde iets verschrikkelijks: de Duitsche soldaten kwamen langs de rijen traag voorbij, en bij ieder schot dat door den officier werd bevolen, werden er drie gedood.

Wie n. 1 of n. 2 had, liet men weggaan; wij gingen langs de machinegeweren voorbij, die 's nachts waren aangebracht; toen wij bij den ingang der stad waren aangekomen, werd een deel van de mannen weer aange-

houden en opnieuw naar de strafplaats geleid; daar werden zij doodgeschoten; ik slaagde erin te ontvluchten met eenige makkers, onder wie de heer bestuurder der middelbare school en de heer Frans Teurlinckx.”

De heer Frans Teurlinckx had zijn eigen zoon zien doodschieten.

Wij willen den lezer niet de verklaring onthouden van Mevrouw Tielemans, weduwe van den burgemeester.

Hier volgt zij :

“Ziehier de gebeurtenissen, zooals ik ze gezien heb, wanneer de Duitschers Aarschot genomen hebben. Den 19n Augustus, rond 8 uur 's morgens, kon ik met mijne kinderen niet naar de kerk gaan, omdat kogels in de straten vielen; wij zijn gaan zitten in een salon, die uitgaf op de Groote Markt. Rond 9 uur kwamen Belgische soldaten, met bebloed gelaat, en elkaar ondersteunend, uit een der straten aan; ik deed het raam open en vroeg wat er gebeurde : “Wij zijn in aftocht, de Duitschers zitten ons achterna.” Enkele minuten later was de Groote Markt vol met Deutsche soldaten; op dit zicht liet mijn zoon het rolgordijn neer; onmiddellijk werd in het raam geschoten; een kogel kielde en kwetste hem aan het been.

Rond 10 uur deed de Deutsche bevelhebber mijn man naar het stadhuis komen; toen hij er aankwam werd hij aangesproken met “Schweinhund” en zoo brutaal mogelijk eischten zij, dat hij de vaderlandsche vlag zou intrekken; dan moest hij in het Duitsch de verordeningen vertalen, die hij in de stad had doen aanplakken om de wapens in te leveren en de bevolking tot kalmte aan te manen.

Ondertusschen kwamen officieren bij mij inkwartiering eischen; zij waren met drie: een generaal (1) en zijn twee adjudanten; zij werden naar hun vertrekken geleid; hun kamers gaven uit op de Groote Markt, van uit hun venster konden zij de troepen die er waren opgesteld, goed in 't oog houden. Kort daarop zijn zij buiten gegaan; het kamermeisje heeft me geroepen, om te zien hoe de kamers er uit zagen; de gemeenste inbreker zou de meubels niet hebben overhoop gegooid zoals de Duitschers 't gedaan hadden; geen lade of zij was doorsnuffeld, geen papier was ongedeerd gebleven. Later kreeg ik hiervan den uitleg. De generaal vroeg mij den naam van den Belgische kolonel, dien ik den dag te voren had gelogeed, en vroeg met aandrang tot welke legerafdeeling hij behoorde, enz. ... Ik heb hem geantwoord : “Zijn naam weet ik evenmin als den uwen; ik weet niet, waar hij vandaan kwam noch waar hij heengegaan is, evenmin als ik weet waar gij heengaat.”

Voortdurend trokken Deutsche troepen voorbij. De mannen werden aangehouden. Rond 16 uur kwam mijn man thuis. “Tot nu toe gaat het goed”, zei hij. “maar ik ben ongerust”. Hij nam sigaren om ze te geven aan de schildwachten, die het huis bewaakten. De buitendeur in den tuin is zoo geplaatst dat wij den generaal op het balkon konden zien. Ik deed mijn man opmerken dat

(1) Hier is inderdaad spraak van kolonel Stenger, bevelhebber van de 8ste infanterie-brigade. (Nota van de Belgische Kommissie van Onderzoek.)

“Het gemartelde België”.
Teekening van Jordaan in de “Amsterdammer”.

wat hij deed de overheden mogelijk niet zouden bevallen. Toen ik weer binnenging, zag ik naar de Groote Markt en zeer duidelijk merkte ik twee rookwolken en aanstonds daarop hoorde ik een groot aantal geweerschoten. Onmiddellijk was mijn koer vol paarden en soldaten, die als wilden in de lucht schoten. Mijn man, mijn kinderen, het dienstpersoneel en ikzelf hadden maar juist den tijd om in een kelder te vluchten, voortgestuwd door soldaten, welke al schietend bij ons een schuilplaats zochten. Na eenige oogenblikken van onzeggelijken angst, kwam een der adjudanten al schreeuwend naar beneden: “De generaal is dood; ik moet den burgemeester hebben.” De generaal was door een Duitschen kogel getroffen geworden, toen hij op het balkon stond. Mijn man zei mij: “Dat wordt ernstig voor mij.” Ik drukte hem de hand en zei hem: “Moed!” De kapitein leverde mijn man over aan de soldaten, die hem onder stooten meerukten. Ik liep naar den kapitein toe en sprak: “Mijnheer, gij kunt vaststellen, dat mijn man niet geschoten heeft, evenmin als mijn zoon, daar zij hiet ongewapend waren.”

Dat doet er niet toe, Mevrouw, hij is verantwoordelijk.

Mijn zoon deed ons in een anderen kelder gaan; ongeveer een half uur later sprak hij mij: “Moeder, ik hoor dat men ons zoekt ... Welnu ! Laten wij boven gaan en ons lot moedig dragen !” Dezelfde kapitein was het ... “Mevrouw, ik moet uw zoon hebben.” Hij heeft mij mijn 15-jarigen zoon ontnomen. En daar mijn kind door de kwetsuur moeilijk gaan kon, stiet hij het met stompen vooruit; ik heb mijn oogen dichtgeloken om niets meer te zien, ik voelde mij sterven van wee ... het was ontzettend ... ik geloof, dat hij mijn kind bij zijn

vader op het stadhuis heeft gebracht.

Nog was de woede van dien kapitein niet verzaagd; hij is tot bij mij teruggekeerd en heeft mij gedwongen hem alles te toonen van de kelders tot de zolders, daar, volgens hem op de soldaten was geschoten. Hij heeft kunnen zien dat de kamers leeg en de ramen dicht waren. Terwijl hij dit alles afzocht, dreigde hij mij met zijn browning. Mijn dochttertje is tusschen mij en hem komen te staan. En nog hield hij zijn lafheid niet begrepen ! Toen wij in het voorportaal gekomen waren, heb ik hem gezegd: “Wat zal er gebeuren?” Hij heeft mij koel geantwoord: “Gij zult met uw dochter en de dienstmeisjes doodgeschoten worden.” Ondertusschen plooide de soldaten hun bajonetten en toonden de verschrikte dienstboden, dat zij goed prikten. De kapitein ging dan weg; een soldaat kwam bij mij en zei: “Ga naar de Groote Markt, de vrouwen zal geen leed gebeuren.” Ik keerde mij om, ten einde een mantel en een hoed te nemen; alles was reeds gestolen. Wij hebben ons huis zonder iets verlaten. Toen wij op de marktplaats aangekomen waren, hebben wij er al de menschen uit de buurt aangetroffen; allen weenden. Nevens mij viel een meisje van verdriet in bezwijming: haar vader en haar twee broeders waren doodgeschoten en zijzelf was van het sterfbed van haar moeder weggerukt; negen uur later heeft zij haar moeder teruggevonden, dood.

Sedert een uur waren wij op de plaats, tusschen een haag soldaten. Al de huizen aan de rechterkant der marktplaats stonden in brand. Wat vooral opviel, was dat die bandieten met volmaakte orde en methode te werk gingen. Het gebeurde niet met de drift, met welke mannen, die aan zichzelf zijn overgelaten, plunderen. Ik kan bevestigen, dat zij op bevel en met orde te werk gingen. Terwijl de huizen brandden, zag men soldaten in de andere huizen binnentrekken; zij waren van elektrische lampen voorzien, zochten de huizen door, openen de ramen en wierpen de matrassen en dekens naar buiten, welke aan de arme menschen werden gegeven. Van tijd tot tijd riepen de soldaten ons toe: “Gij wordt doodgeschoten, gij wordt doodgeschoten !” Ondertusschen kwamen de soldaten uit ons huis, de armen vol flesschen wijn; de vensters van de vertrekken werden opengedaan en alles wat er voorhanden was hadden zij gestolen. Ik wendde mij om, ten einde de plundering niet meer te zien. Bij den akeligen brandgloed, vielen mijn blikken op mijn man, mijn zoon en mijn zwager in gezelschap van andere heeren, die naar de plaats der terechtstelling werden geleid. Nooit zal ik dat schouwspel vergeten, noch den blik van mijn man, die een laatste maal zijn huis zocht en zichzelf afvroeg, waar zijn vrouw en zijn dochter waren; en om hem den moed niet te benemen, mocht ik hem niet toeroepen: Hier ben ik !

Rond 2 uur werd ons gezegd: “De vrouwen mogen terug naar huis.” Daar mijn huis nog vol soldaten was, heb ik de gastvrijheid van een buurman aangeno-

gaan, die bezaaid lag met lijken van arme Belgische soldaten, van burgers, van paarden tusschen afgebrande huizen door; onderweg ontmoetten wij honderden auto's met Deutsche officieren, wier dapperheid alleen zich hierin uitte, dat zij hun revolver gericht hielden op vrouwen, die zelfs geen geld meer op zak hadden om zich eenig brood aan te schaffen! Eindelijk, na een uur gaans, hebben wij een nog ongevende boerderij bereikt. Pas waren wij er, of een Deutsche patroelje gaf ons bevel in groep stil te staan in een weide, onder verbod van nog weer op de boerderij te komen. Eerst zeer laat in den avond hebben wij op de hoeve mogen komen, maar dan mochten wij er niet weer af. Tot 8 uur hebben wij er moeten blijven. Ondertusschen namen de Duitschers de mannen gevangen, woonden het afscheid van echtgenooten en vrouwen bij en deden dan hun slachtoffers vooruit gaan; 300 meters verder, lieten zij ze weer los. Toch vroegen zij nog eerst of de vrouw van den burgemeester van Aarschot ook in de groep was. Er werd hun geantwoord van neen en mijn pas werd verscheurd. Na hun heengaan, heb ik het naburige dorp kunnen bereiken, waar vrienden mij met levensgevaar hebben verdoken, en gezorgd hebben dat ik in Holland kon komen.

Ik heb vernomen dat men mij verscheidene weken heeft opgezocht en dat men zelfs 10.000 frank beloofd had aan wie zou kunnen zeggen waar ik mij bevond. Nooit heb ik geweten, waarom de Duitschers mij wilden vangen.

Toen mijn man en zijn lotgenooten het stadhuis verlieten, was het 23 uur. Zij werden buiten de stad geleid. Een politiek tegenstrever van mijn man, de heer Claes van Nuffel, heeft het woord genomen en heeft den overste, die met de uitvoering van het doodvonnis gelast was, gesmeekt het leven van den burgemeester te sparen; hij heeft gezegd, dat hij niet tot de politieke partij van mijn man behoorde, maar dat mijn man noodig was te Aarschot en dat hij in zijn plaats wilde sterven. De Deutsche officier is onvermurwbaar gebleven. Mijn man heeft den heer Claes bedankt en gezegd, dat hij gerust stierf, dat hij zijn leven had gebruikt om zooveel goed mogelijk te doen, dat hij niet het behoud van zijn leven vroeg, maar dat van zijn zoon, een vijftienjarig kind, tot troost van zijn moeder. Hij kreeg geen antwoord. Ook mijn zwager heeft gesmeekt, dat het leven van zijn broeder en zijn neef mocht gespaard blijven. Naar hem werd evenmin geluisterd. Den 20n Augustus, rond 5 uur, heeft men ze doen neerknielen en een oogenblik daarna, de beste menschen die ooit hadden geleefd, waren niet meer."

Al deze bijzonderheden geven ons eenig denkbeeld van de moorderijen in 't arme Aarschot. Maar nog was het lijden niet genoeg. Op 21 Augustus werden mannen, vrouwen en kinderen naar Leuven geleid, en daar mishandeld, beschoten en uitgejouwd.

Mevr. Clara Boeye, echtgenoot van den reeds

op den mest in de paardenstallen van de artilleriekazerne. Deutsche soldaten kwamen zich te slapen leggen tusschen de vrouwen in. Niet ver van mij werden de juffers R... gewekt door een soldaat, die zich eveneens daar neerliet. Mej. R... riep: "Papa, ik ben zoo bang!" en de Duitscher is weggevlucht. Van dergelijke en ernstiger dingen werd meer gefluisterd te Aarschot. 's Anderendaags 's morgens werden wij vrijgelaten. "De Koning is gevangen en Antwerpen is in onze handen", zeiden de Duitschers.

Toen wij in de Statiestraat te Leuven aankwamen, werd op ons geschoten; iedereen vluchtte weg in de huizen, die door het vuur waren vernield."

Dan moesten al deze bannelingen terug naar Aarschot. De mannen werden in de kerk opgesloten, en op 6 September voerde men er 300 in beestenwagens naar Duitschland. Bij hen waren de paters wier getuigenis we hierboven reeds aanhaalden.

In die kerk zaten ook gevangen de pastoor van Boisschot en zijn kapelaan, de pastoor van Tremeloo en zijn kapelaan, en de pastoor van Heist-Goor.

In het verslag lezen we nog:

"Terwijl we in de kerk opgesloten zaten, stierf een bejaard man aan een bloedspuwing. Heel den nacht had hij op den vloer liggen hoesten. Een ander verloor zijn verstand en trachtte zelfmoord te plegen; met een glanscherf bracht hij zich een tamelijk diepe snede toe in den hals. Op een nacht dronken onze wachten zich zat. Onder de sacristie hadden zij den kelder met den miswijn aangetroffen. Een onder-officier hoorden wij attent maken: "Wie zijn twee flesschen niet terugbrengt, krijgt geen derde".

Den 6n September, tegen 5 uur 's avonds, kwam Menne, de bevelhebber van Aarschot, met eenige officieren in de kerk. Hij deelde ons mede dat, volgens ontvangen bevel, wij dadelijk naar Duitschland moesten vervoerd worden. Wij moesten ons in rangen van vier opstellen en wij werden naar het station geleid. Wij waren met ongeveer driehonderd gevangenen. Bij het verlaten der kerk, trad de overste op een officier toe en wees hem den vijf-en-zeventigjarigen Broeder Rufinus Vreugde aan, en vroeg dat men hem genadiglijk deze reis zou sparen en dat men hem bij de zusters in het gasthuis zou laten. Het werd geweigerd en de arme ouderling, wiens beenen heel gezwollen waren door de lange gevangenzitting in de kerk, moest sukkelend vooruit naar het station, leunend op den arm van een medebroeder. Van af het kerkportaal begon voor ons een Kalvarieberg, die zes-en-dertig uren zou duren. 't Is te zeggen heel de reis tot aan het kamp van Sennelager. Een honderdtal soldaten vergezelden ons tot aan het station, en wierpen ons aanhoudend de grofste en gemeenste beleedigingen toe tegen den godsdienst en de priesters. Het waren soldaten van de Landwehr en den Landsturm."

De gevangenen werden onderweg bespot. Zij de-

Roode Kruis-dames gaven aan de soldaten voedsel en drank, maar zeiden, op de gevangenen wijzend: "Het is alleen voor u, aan die Schweinhunden moogt gij niets geven".

Den 8n September waren de ongelukkigen te Sennelager.

Hoe er te Aarschot geplunderd werd, kan men begrijpen.

Ook in de omgeving pleegden de Duitschers misdaden.

Aan den Demer te Aarschot, ziet men een kruis ter nagedachtenis van den pastoor van Gelrode. Deze, de Zeer Eerw. Heer Dergent, had gewonden naar Aarschot gevoerd. Hij werd er aangehouden en naar het pleintje bij de kerk geleid, waar men hem van al zijn kleederen beroofde. Men bond hem vast aan een kruis tegenover de kerk, en verbrijzelde zijn vingertoppen en zijn teenen et kolfslagen.

Vervolgens bracht men al de bewoners, die men liet voorbijmarcheeren, hen verplichtend op hem te urineren, ieder op zijn beurt. Na hem te hebben doodgeschoten, wierp men hem in de Demervaart, waaruit het lijk eenige dagen later werd opgehaald en neergelegd in de barak Van Werchter.

Wij moeten ons beperken en ons bepalen tot een lijstje van de slachtoffers in de omliggende dorpen.

De plaatsen rond de stad Aarschot bleven evenmin gespaard:

Te Gelrode (997 inwoners) zijn 18 menschen gedood; 99 weggevoerd naar Duitschland; 23 huizen afgebrand en 131 geplunderd.

Te Wesemael (1.988 inwoners) zijn 13 menschen gedood; 324 weggevoerd naar Duitschland; 46 huizen afgebrand en 147 geplunderd.

Te Werchter (2.676 inwoners) zijn 15 menschen gedood; 32 weggevoerd naar Duitschland; 267 huizen afgebrand en 162 geplunderd.

Te Betecom (2.756 inwoners) zijn 11 menschen gedood; één is er weggevoerd naar Duitschland; 4 huizen afgebrand en 20 geplunderd.

Te Langdorp (2.990 inwoners) zij 3 menschen gedood; één is er weggevoerd naar Duitschland; 4 huizen afgebrand en 20 geplunderd.

Te Rillaer (3.833 inwoners) zijn 7 menschen gedood; 34 huizen afgebrand en 300 geplunderd.

Te Nieuwrode (1.779 inwoners) is één mensh gedood; 27 weggevoerd naar Duitschland; één huis afgebrand en 200 geplunderd.

* * *

Vijf jaren na dit afschuwelijk drama woonde ik de herdenking dezer feiten bi en schreef hierover het volgend verslag:

Ik rij het Oosten en de opkomende zon in. De frischheid van den nacht hangt over de velden. En de

koeien naar de weide of de graskanten langs den weg drijven, rillen in hun schamele plunje.

Stil is het alom. Vijf jaar geleden stormden over al die lanen, welke als stralen uit Antwerpen's veste in vele richtingen wegschieten, de auto's, marcheerden er troepen door hitte of stof, reden wagens af en aan, heerste de oorlogsdrukke... en de onzekerheid, de angst om gebeurlijke dingen... Uit het Oosten van het land kwamen vage geruchten, gruwelijke tijdingen aan en weldra drommen vluchtelingen, met verhalen als uit de donkerste middeleeuwen, van brand en plundering, verminking en moord. En velen schudden het hoofd en zeiden, dat het niet waar zijn kon, dat zoo iets niet meer bestaanbaar was in onzen tijd... En toch kwam met het zeker nieuws de bevestiging van al die gruwelen. De bannelingen van Leuven, Aarschot, van Heyst-op-den-Berg en al de dorpen er om heen, zwermden verder over gansch Oost- en West-Vlaanderen, naar Holland, Engeland en Frankrijk aan...

Ik nader nu Aarschot en zie mannen en vrouwen in 't zwart, met bloemenruikers. Ze gaan in een sombere rij naar het Demerstedeke, dat ginds zijn hoogen toren verheft. Ja, ik mag het wel zeggen, dat de rouw van 19 Augustus 1914 verre wordt gevoeld. En hoe vele bannelingen zijn niet teruggekeerd, maar werden begraven bij de Nederlandsche vluchttoorden of op een afgelegen kerkhof ergens in Frankrijk of Engeland...

Hoe velen vertoeven nog in den vreemde, zonder plan ooit weder te komen, daar waar hun huis en goed verbrand werden.

De groote klok luidt. Alle huizen zijn gesloten. Waar geen blinden zijn, liet men de gordijnen neer... De vlaggen, velen omfloerst, waaien half stok, maar nog indrukwekkender bijna is de zwarte doek die in zeer talrijke werkliedenwoningen uit het venster hangt. En in hoeveel dier woningen treurt een weduwe...

Ge hebt daar de Martelaarstraat. 't Is wel de straat der weduwen ook, want geen enkele man schier ont kwam hier den dood. Allen werden opgejaagd en vermoord.

We gaan eerst naar den Leuvenschen steenweg. Daar zijn tegen een licht-hellende hoogte twee tuintjes. Onder treurwilgen bloeien bloemen. Een effen, zwart kruis herinnert ons, dat we op een martelaarsplein staan... Waar die bloemen geplant zijn, lagen in Augustus 1914 twee reusachtige graven, het eene met 75, het andere met 29 lijken, haastig gedolven na den vreeselijken massa-moord hierboven beschreven...

Daar waren wij gevangen, vertelt een ooggetuige, en hij wijst naar de kronkelende ranken van een erwtenveld. Hier moesten ze komen, de veroordeelden, drie aan drie, om te sterven... Daar waar nu die boom staat, viel de burgemeester met zijn zoon en broer...

En de menigte, die ter bedevaart komt, zwijgt en peinst... en huivert nog.

't Is wel de stemming van den dood, die heden

laarstraat, op een met rood fluweel afgezette tribuun, staan Staatsminister Poulllet en minister Anseele, als vertegenwoordigers der regeering. Dan komen kardinaal Mercier aan, daarna luitenant-generaal Haneteau en majoor de Henin de Boussu-Walcourt, in naam van den Koning, en generaal Meiser, in naam van den Minister van Oorlog. Met ontroering ook zag men luitenant-kolonel Gilson, den verdediger van Aarschot.

De stoet trekt voorbij; geopend door gendarmen te paard en soldaten van het 20e linie, met vaandel, waarop in de zon, die toch weer al het grauw van de lucht heeft verdreven, de gulden namen vonken: "IJzer, Zaren, Handzame". Hun muziek speelt een treurmarsch.

En stil... Daar nadert een wagen, verbeeldend een grafzerk. Er voor zitten twee weezen, 't is de gedachte-nis aan de vermoorde burgers. Er achter komen de familieleden der slachtoffers. Een lange, lange rij! Een aangrijpende stilte heerscht, alleen door 't voetengeschuifel gestoord... 't Is of men over zerken schrijdt. En al maar door gaan ze voorbij, zooveel vrouwen met kinderkes, weduwen en vaderloozen, soldaten ook, met vele frontstrepes, verdedigers van het land wier vader, broeder of zuster men doodde uit wraak over den weerstand. Daar gaan ze: moeders, vrouwen der smarte, velen met een zwarten Leuvenschen hoofddoek over het hoofd. Vele honderden zijn er... En dieper nog voelen we het drama van Aarschot en omgeving, nu we die honderden en honderden rouwenden zien...

't Is of ze thans hun martelaren grafwaarts geleiden. 't Is de groote lijkplechtigheid der burgers van Aarschot...

Het tweede deel van den stoet is een hulde aan de gevallen soldaten. Op een wagen staat een afgebroken zuil. Daar naast ligt een gewond krijger, verzorgd door een Roode Kruis-zuster. Een Maagd verbeeldt het land.

Achter dien wagen volgen de familieleden der gesneuvelden, en weer voelen we welk een rouw, ondanks het luidruchtig gefeest dat zich overal uit, in ons land strekt.

Hoeveel jonge mannen vielen in die eerste oorlogsmaand ook langs de teer-schoone weiden van 't Demerland op de hellingen van dat bevallig Brabant? Dan komen de schoolkinderen, meisjes en knapen, die ernstig kijken, omdat zoo velen immers weten wat oorlog is... En men doet er wel aan hun te herinneren aan 't drama. Geen geslacht dan het nu opgroeiende zal zich sterker tegen 't militarisme keeren en voor ontwapening strijden.

En we zien de oud-soldaten van Aarschot en de nog in 't leger vertoevenden, die deel namen aan den oorlog. 't Is een lange rij. De maatschappijen treden aan, met omfloerste vaandels en meer dan een uur duurt dit stil-plechtig voorbijtrekken.

De stoet richt zich naar de Groote Markt, nu een historisch plein. Aan den eenen hoek zien we het huis van den burgemeester met het balkon, waar Stenger

Op het bovengedeelte der Markt is tegen de treurige ruïnen een altaar, met rood fluweel afgezet. Er voor rijst hoog een katafalk, waartegen een kroon met de namen "Albert-Elisabeth".

De deken van Aarschot celebreert de mis, bijgegaan door kardinaal Mercier. Liederen galmen over de Markt en 't stadje. Een geestelijke, Theyskens, herinnert dan in een gloeiende rede aan het martelaarschap van Aarschot.

Daar beneden, in den toren, aan den Demer, luidt de klok.

En weer ruischt de treurmuziek en klagen de hoorns.

De zeer lange stoet begeeft zich naar het kerkhof, waar 125 soldaten en 170 vermoorde burgers liggen, in net onderhouden graven. De wind ruischt door de boomen. De zonne brandt. Duizenden menschen komen ter bedevaart met bloemen en kransen. Velen weenen als zij zich weer bukken boven de rustplaats van de geliefden. De vlaggen buigen.

Hier herdenken kardinaal Mercier, minister Anseele en schepene Cappuyns de dooden.

Burgers van Aarschot, die zelf gebonden gelegen hebben op het veld waar zoo veel stadgenooten gefusilleerd werden, leiden ons naar een rij kruisjes. Hier rusten de Duitschers, te Aarschot gestorven, doch weinig gevallen in den slag, welke vermoedelijk ook verbrand zijn, zooals het te Thienen en omgeving gebeurde.

Een der grafteekenen voert den naam "Stenger". Hij had zich verzet tegen het afbranden der stad, wat Karge en Jacoby wilden. Daarom werd Stenger in een salvo, dat eensklaps over de markt losbrak, neergeschoten. Men heeft hem onverzorgd op de bovenkamer bij den burgemeester laten sterven.

Maar nu had Karge een voorwendsel voor de afschuwelijke moord, zoo deelt men ons mede.

Schrikanjaging, moordlust, dat is de reden en de oorzaak der moorderijen te Aarschot.

En waardig heeft men heden de dooden herdacht. Zoo is Aarschot een naam in ons martelaarsboek.

Wordt vervolgd